

PESTPROTOCOL

De Eigenwijze Basisschool

AUGUSTUS 2022
BASISSCHOOL DE EIGENWIJZE
Zoetermeer

Doel

Een veilige (leer)omgeving voor de studenten creëren waar ze optimaal zichzelf kunnen zijn en waarin hun talenten optimaal benut kunnen worden. Vanuit gelijkwaardigheid en wederzijds respect handelen, zorgt ervoor dat iedereen er mag zijn en mag leren. Ons uitgangspunt is dat iedereen zich goed en veilig voelt op school en respectvol met elkaar omgaat.

Dit protocol maakt de regels omtrent gedrag duidelijk. Wanneer spreken we van pesten en welke stappen kunnen wij dan allen ondernemen. Zowel de studenten, als coaches en de ouders vinden aansluiting bij deze onderling gemaakte intenties en afspraken.

Wanneer spreken we van wat?

Op iedere school kan op een bepaald moment pesten voorkomen. Pesten (in de vorm van plagen en grenzen opzoeken) is zelfs een natuurlijk sociaal proces wat plaats hoort te vinden om sociale ontwikkeling te stimuleren. Het laat zien hoe leven in een groep (onder peers) plaatsvindt en wat wel en geen sociaal geaccepteerd gedrag is en hoe jij jezelf kunt zien en gedragen binnen een groep mensen en uiteindelijk in de maatschappij. Wanneer pesten echter verder gaat dan grenzen testen en incidenten, die vrij vlot worden opgelost, dan is dit het moment wanneer er aan de bel getrokken moet worden. We spreken over pesten wanneer er sprake is van: systematisch, negatieve en vaak onzichtbare vormen van mishandeling in de breedste zin van het woord.

Preventie en schoolklimaat

De effectiefste vorm van preventief werken is een goed schoolklimaat. Aangezien De Eigenwijze vanuit gelijkwaardigheid werkt en vanuit een sociocratisch principe, zal de groeps sfeer en de 'machtsverdeling' direct anders zijn dan op een reguliere school. Er wordt veel gewerkt vanuit groepsbeslissingen en er is dan ook dagelijks op deze manier interactie. Studenten kunnen zelf aangeven wat, met wie ze willen doen en waarom. Om op deze manier te kunnen werken zijn de normen en waarden op school van essentieel belang. Ter bevordering van een goede groepsdynamica staan de waarden:

- ❖ wederzijds respect
- ❖ vertrouwen
- ❖ veiligheid
- ❖ gelijkwaardigheid
- ❖ openheid

centraal in het werken. Dit zorgt voor een veilige en goede sfeer in de groep, die de meeste vormen van pesten direct voorkomt. Deze uitgangspunten zijn te vinden in onze school en dienen door studenten, ouders en coaches/begeleiders/leerkrachten te worden nageleefd.

De begeleiders van het groepsproces hebben in de naleving hiervan een grote rol. De verwachtingen, overdracht, projectie en labels, die een coach (onbewust) toebedeeld aan de leerlingen spelen vaak een belangrijke rol binnen groepsdynamiek. Daarom achten wij het van belang dat iedereen die op De Eigenwijze werkt open en reflectief naar de groepsprocessen kan kijken. Wij hebben structurele bespreking met elkaar als collega's onderling om verwachtingen en visies van studenten te bespreken om elkaars groepsprocessen te spiegelen.

Ook de leerlingen dragen een belangrijk stukje bij door open en eerlijk met elkaar en de coach/begeleider/leerkracht om te gaan. Bij een vervelende gebeurtenis, of iets wat niet fijn voelt, worden de leerlingen aangespoord dit direct te bespreken en met elkaar te ontdekken wat er gebeurd is. Hoe eerder iets aangepakt wordt, hoe kleiner de kans dat het escaleert. In de groeps gesprekken, individuele gesprekken en jaarlijkse vragenlijsten krijgen de leerlingen de kans om dit structureel aan te geven. Ook is er altijd de ruimte om iets te bespreken en eventueel naar de pestcoördinator te stappen.

In het geval van pesten

Is er sprake van incidenteel gedrag, dan zal de coach/begeleider/leerkracht (ondersteund door het kernteam) met de pester, gepeste en de groep praten. Hiervoor kunnen de stappen van gewelddoos en verbindend communiceren worden gebruikt (zie bladzijde 4).

In het geval van meer dan een incident en er gedacht wordt aan pesten worden de groep en de pestcoördinator betrokken bij het proces. Wanneer er sprake is van structureel pesten worden alle partijen, dus ook de ouders bij het proces betrokken.

Over het algemeen wordt er gesproken over 5 partijen:

- ❖ Pester
- ❖ Gepest kind
- ❖ Omstanders (zwijgende /mee pestende/het niet doorhebben/opkomen voor het gepeste kind)
- ❖ Lesgever/coach/begeleider
- ❖ Ouders

Iedere groep verdient zijn eigen vorm van begeleiding. Het is echter van belang om een open blik te houden op studenten met labels zoals pester, daders en melders. Zo zijn daders niet altijd 'vervelende' kinderen/jongeren, maar vaak kinderen/jongeren die iets buiten zichzelf zijn gaan zoeken.

Slachtoffers niet bij voorbaat machteloos, maar herhalen bijvoorbeeld aangeleerd gedrag op een situatie.

Wanneer er een veilig klimaat is op de school en de groep zijn het vaak de sociaal-empathische leerlingen die melden dat er pesten aan de gang is en dit dient dan ook serieus te worden genomen en de coach/begeleider/leerkracht zal direct actie ondernemen.

Er zijn diverse anti-pest methoden, die wel of niet effectief worden gevonden in wetenschappelijk onderzoek (dan wel door de overheid). Echter werkt geen enkele methode 100%. Dit komt omdat geen enkel kind/ geen enkele jongere hetzelfde is. Iedere correlatie van pesten of gepest worden heeft andere factoren. Daarom is het van groot belang om ieder geval individueel en uniek te bekijken. Aangezien De Eigenwijze zich richt op democratisch en individueel leren vanuit het zelf, zal ook het pesten op deze manier aangepakt worden. Uniek en individueel. Het voordeel is dat er intiemer met kleinere groepen gewerkt kan worden dan in het reguliere onderwijs. De verwachtingen is dan ook dat zowel de signalering eerder zal plaatsvinden en de interventies daardoor sneller en effectiever zullen plaatsvinden. Wij gaan ervan uit dat iedereen het fijn en gezellig wil hebben en dat iedere vorm van pesten een bepaalde oorzaak heeft. Het doel van de gesprekken van de coaches/begeleider/leerkracht is dan ook om de onderliggende oorzaak en behoefte naar boven te halen en empathisch (en verbindend) met elkaar te blijven communiceren. Ons uitgangspunt in de gesprekken is dan ook om schaamte te voorkomen voor alle betrokken partijen. Waarom voelt deze leerling (met welk label dan ook) zich niet prettig in de groep? Is er mogelijk meer aan de hand?

Welke stappen kunnen wij direct zetten tot vergroting van een veilig gevoel? Wat vanuit het democratisch onderwijs belangrijk is, is dat de leerling de leiding neemt in zijn eigen weg. Ook bij een gepest of pestende leerling is het van belang dat ze zelf aangeven welke stappen ze willen zetten en waarom. Natuurlijk aangestuurd vanuit de expertise van het team. Dit gevoel van zelf in controle zijn van je eigen proces zorgt voor een (hernieuwd) zelfvertrouwen en het opbouwen van meer intrinsieke vaardigheden die je later in het leven kunt gebruiken. Omdat er geen gevoel van machteloosheid of schuld en schaamte ontstaat is er tevens minder kans tot herhaling van hetzelfde gedrag. Wat helaas een veelvoorkomend fenomeen is bij reguliere hulpverlening.

Geweldloze en verbindende communicatie

Onze eigen methodiek heeft raakvlakken met Geweldloze Communicatie. Deze heeft ook de intentie tot verbinding en gebruikt hiervoor een model met vier stappen. De manier van communiceren kan direct worden ingezet wanneer er (pest) conflicten plaatsvinden. De stappen zijn:

1. Neutrale waarneming

Hierin wordt de situatie teruggebracht tot een neutraal en feitelijk verhaal. Wat is er gebeurd, zonder vooroordelen, labels of invulling. Hieruit blijkt vaak dat meerdere partijen eenzelfde situatie anders hebben gezien en beoordeeld en er sprake was van een misverstand.

2. Gevoel

Door gevoelens te uiten wordt duidelijk wat de situatie voor iemand betekende. Belangrijk verschil om te maken is dat onze gevoelens niet komen door het gedrag van een ander. Maar door de eigen interpretatie over wat dit gedrag van de ander voor ons betekent! Bv. je bent niet verdrietig omdat iemand een afspraak is vergeten, maar omdat jij invult dat je onbelangrijk bent voor de ander omdat hij niet aan de afspraak heeft gedacht.

3. Behoeftte

Onze gevoelens worden gekoppeld aan onderliggende dan wel vervulde of onvervulde behoeftes, die voor iedereen anders zijn. Het is belangrijk deze te uiten. Bv. Zo kan een verbroken afspraak de onderliggende behoefte hebben van betrouwbaarheid, maar ook de behoefte aan gezelschap.

4. Verzoek

In een verzoek doe je de positieve suggestie tot het (deels) vervullen van een behoefte en zoeken naar een oplossing. Je neemt zelf verantwoordelijkheid voor het vinden van een voor jou (en de ander) geschikte oplossing. Onderhandelen is vaak deel van het proces. Belangrijk is dat er een basis van vertrouwen en oprechtheid is om de verbinding met elkaar aan te gaan op een productieve manier.

Deze stappen kunnen ook in een groepsproces en een kringgesprek ingezet worden. Jonge leerlingen worden begeleid in het proces.

De stappen maken dus gebruik van de drie onderliggende processen van: jezelf empathisch uiten, empathisch naar de ander luisteren, en zelf-empathie ("met jezelf in contact blijven"). De kracht is om in de balans met jezelf en de ander de processen af te wisselen, en zo elkaars behoeftes te vinden en daardoor een eerlijke verbinding tot stand te brengen.

Dit is anders dan traditionele communicatie waarbij je op strategieniveau communiceert zonder eerst naar elkaars onderliggende behoeftes te kijken. Dit ondersteunt kritiekloos en met verantwoordelijkheid voor gevoelens en behoeftes te communiceren.

Algemene houding coaches

De beste “hulpverleners” zijn bemiddelaars, mensen die vanuit een ruimer bewust zijn, de ander de gelegenheid geven helderheid te verkrijgen. Zij zijn in staat om het geheel van een afstandje te bekijken en zo het hele plaatje waar te nemen. Zij kunnen inzien dat hij/zij slechts een spiegel is, waardoor de ander inzicht kan krijgen over de eigen rol in de situatie. Zij gaan uit van de innerlijke kracht van zowel pester als gepest kind/ gepeste jongere en doorzien dat beiden slechts authentiek hoeven te zijn. Zo worden beiden in hun authenticiteit erkend. Ook dient de hulpverlener zich zo snel mogelijk overbodig te maken. Afhankelijkheid van een hulpverlener (of afhankelijkheid van een onderliggende methodiek) is de kracht en de oplossing buiten jezelf zoeken. En veroorzaakt alleen maar meer machteloosheid en grotere problematiek in later leven.

Natuurlijk zijn er strategieën die ingezet kunnen worden om meer inzicht te creëren, maar de werkelijke oplossing zal altijd vanuit degene zelf gevonden mogen worden. Zodat ze deze strategie autonoom en authentiek kunnen inzetten. Hun verhoogde bewustzijn, innerlijke kracht en hernieuwd zelfvertrouwen, zal hen verder helpen in de wereld en juist niet bijdragen aan een dader of slachtoffer rol.

Plan van aanpak

- ❖ Een veilige omgeving scheppen in de groep is het gezamenlijke doel.
- ❖ De coaches zijn erop getraind om signalen vanuit de groep te interpreteren en direct te bespreken indien er disharmonieuze (non verbale) communicatie plaatsvindt.
- ❖ Leerlingen worden aangemoedigd om hun gevoelens te uiten en empathisch te zijn naar anderen.
- ❖ Leerlingen worden aangemoedigd om te melden als er mogelijk gepest wordt.
- ❖ Er vinden open en kritiekloze groeps gesprekken plaats om zo de onderliggende behoeften van de groep op elkaar af te stemmen en een eenheid te vormen.
- ❖ Alle coaches/leerkrachten/begeleiders bespreken hun visie, bezorgdheid, gevoelens, behoeftes etc. tijdens het bespreken van de studenten, in een open en eerlijke houding.
- ❖ Er is ruimte en respect voor zelfreflectie en onderlinge reflectie op een respectvolle manier onder de coaches/leerkrachten/begeleiders. (Het getuigt van kracht om aan te geven dat er ruis is tijdens een interactie)
- ❖ Bij een pestmelding vinden er direct gesprekken met de studenten en de coach plaats.
- ❖ Indien er meer plaatsvindt dan een incident wordt de pestcoördinator betrokken.
- ❖ Er wordt een individueel plan van aanpak en een groepsplan van aanpak gemaakt indien nodig.
- ❖ Spectrovita wordt bijgehouden en geëvalueerd.

Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken het leerlingvolgsysteem Spectrovita. In dit programma houden wij meerdere facetten van ontwikkeling bij, dit geeft ons inzicht in de ontwikkeling van de kinderen. Eventueel “probleemgedrag” is hierdoor makkelijk op te sporen.

Hoe herken je als coach of ouder (ernstige vormen van) pesten?

Zoals eerder genoemd heeft ieder kind/ iedere jongere wat pest en/of gepest wordt een eigen aanpak en eigen onderliggend proces. Om echter toch enige signalen te kunnen verzorgen voor coaches en ouders hebben wij de meest algemeen voorkomende hieronder op een rij gezet. Dit betreft dus een generalisering ter informatie.

Op school

Direct zichtbare signalen:

- ❖ Ze worden op een gemene manier geplaagd, bespot en gekleineerd.
- ❖ Ze worden uitgelachen op een spottende en onvriendelijke manier.
- ❖ Ze worden fysiek aangepakt en kunnen zich hier niet adequaat tegen verweren.
- ❖ Ze zijn betrokken bij ruzies waarbij ze zich niet kunnen verdedigen.
- ❖ Hun bezittingen worden beschadigd.
- ❖ Ze vertonen blauwe plekken, schrammen, gescheurde kleding etc

Indirecte signalen:

- ❖ De kinderen zijn vaak alleen, ze lijken geen vrienden te hebben.
- ❖ Ze worden als laatste gekozen, bijvoorbeeld bij het vormen van groepjes.
- ❖ Ze proberen dicht bij de leerkracht te blijven.
- ❖ Ze geven een angstige en onzekere indruk.
- ❖ Ze zien er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit.
- ❖ Ze vertonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten.

Thuis

Zichtbare signalen:

- ❖ ze komen thuis met gescheurde kleding of bezittingen die stuk zijn.
- ❖ Ze vertonen verwondingen en geven hier een vage uitleg voor.

Indirecte signalen:

- ❖ Ze brengen geen vriendjes of klasgenoten mee naar huis.
- ❖ Ze hebben geen goede vriend.
- ❖ Ze worden zelden elders uitgenodigd.
- ❖ Ze gaan niet graag naar school.
- ❖ Ze kiezen een vreemde weg om naar school te gaan.
- ❖ Ze slapen niet goed.
- ❖ Ze verliezen de belangstelling voor schooltaken.
- ❖ Ze zien er bang en ongelukkig uit.

Signalen van kinderen/ jongeren die pesten, algemene kenmerken

- ❖ Ze zijn fysiek sterker of mondiger.
- ❖ Ze hebben grote behoefte te overheersen en hun eigen zin te krijgen.
- ❖ Ze zijn impulsief, kunnen moeilijk tegenwerking aanvaarden.
- ❖ Ze zijn vaak tegendraads naar volwassenen toe.
- ❖ Ze worden als stoer aangezien, hebben weinig inlevingsvermogen.
- ❖ Ze hebben een relatief positief zelfbeeld.

Op school pesten deze kinderen/ jongeren vaak op een minder prettige manier. Denkend aan: spotten, intimideren, schoppen, dingen stuk maken. Er is in de interactie sprake van een machtsverschil. Ook kan er op een subtielere manier gepest worden, zoals roddelen, een vriend(in) afpakken, uitsluiten en dergelijke.

Ernstige mishandeling:

In geval van ernstige mishandeling treedt de meldcode kindermishandeling zoals omschreven in het schoolplan in werking.

Ouders

Bij vragen of vermoedens spreek eerst de betrokken coach/leerkracht/begeleider aan. Mocht er meer nodig zijn dan kunt u terecht bij de pestcoördinator.

Evaluatie pestprotocol.

Dit protocol wordt om de 4 jaar geëvalueerd

Websites:

Geweldloos communiceren tijdens een conflict:

<http://kommunikationforlivet.dk/nvc-film-nederlands/?lang=en>

(Film nummer 2 en 3 laten ongeveer zien wat de strekking is van onze interventies)

www.pestweb.nl